

Kirkollishallituksen istunto 24.9.2024 Pöytäkirja nro 6/2024

Aika: 24.9.2024 klo 13:00–14.32
Paikka: Kirkollishallituksen kokoustilat, Karjalankatu 1, Kuopio
Läsnä: Arkkipiispa **Leo** (puheenjohtaja), metropoliitta **Arseni**, metropoliitta **Elia**,
piispa **Sergei**, rovasti **Mikko Sidoroff**, **Ritva Bly**, **Tanja Leskinen**,
Peter Saramo

Esittelijät: palvelukeskuksen johtaja **Jari Rönkkö**, palvelukeskuksen lakimies **Jouni Heino**,
kasvatus- ja koulutuspäällikkö **Antti Räsänen**

Sihteeri: Jouni Heino

§ 78 Kokouksen avaaminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen, minkä jälkeen pidettiin alkuhartaus.

Puheenjohtaja

§ 79 Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus

Esitys:
Kokous todetaan laillisesti kokoon kutsutuksi ja päätösvaltaiseksi.

Päätös:
Esityksen mukaan.

Puheenjohtaja**§ 80****Pöytäkirjan tarkastajat****Esitys:**

Pöytäkirjantarkastajiksi ehdotetaan valittavaksi Metropoliitta Arseni ja Peter Saramo.

Päätös:

Esityksen mukaan.

Puheenjohtaja**§ 81****Kokouksen työjärjestyksen hyväksyminen****Taustaa:**

Kirkollishallituksen jäsenille oli lähetetty esityslista 6/2024 liitteineen 17.9.2024.

Päätös:

Hyväksyttiin toimitettu esityslista kokouksen työjärjestykseksi.

Kasvatus- ja koulutuspäällikön esittely**§ 82**

**Kaksi kirkolliskokousaloitetta kirkon katekumeeniopetuksen yhdenmu-
kaistamiseksi ja tehostamiseksi sekä määrärahan myöntämiseksi
katekumeeniopetuksen ja sisälähetyksen tarpeisiin tuotettavan teoksen
ja opetusmateriaalin tuottamiseen**

Taustaa:

Kirkolliskokoukselle on tullut kaksi aloitetta katekumeeniopetukseen liittyen, liitteet 82 a ja b. Kirkolliskokousedustaja Timo Nykänen esittää aloitteessaan kirkon

katekumeeniopetuksen yhdenmukaistamista ja tehostamista. Aloitteessa esitetään, että kirkollishallitus perustaa työryhmän laatimaan opetussuunnitelman, jossa on esitetty katekumeeniopetuksen tavoitteet ja sisällöt. Opetussuunnitelma saatetaan seurakuntien ja opetuksenjärjestäjien käyttöön.

Kirkolliskokousedustajat Jaakko Vainio ym. esittävät aloitteessaan 17 000 € määrärahaa Ortodoksisten pappien liitolle katekumeeniopetuksen ja sisälähetyksen tarpeisiin tuotettavan ”Yhteinen katolinen, ortodoksinen uskomme” (työnimi) –teoksen ja opetusmateriaalin tuottamiseen.

Muutettu esitys:

Kirkollishallitus esittää kirkolliskokoukselle molempien aloitteiden hyväksymistä ja yhdistettäväksi yhdeksi asiakokonaisuudeksi seuraavasti:

Kirkollishallitus perustaa työryhmän laatimaan katekumeenityön opetussuunnitelman sekä suunnitelman tarvittavasta opetusmateriaalista. Työryhmässä on mukana mahdollisuuksien mukaan püspainkokouksen jäsen.

Kirkollishallitus esittää talousarvioon varattavaksi 15 000 euron määrärahaa hanketta varten. Työryhmä laatii kirkollishallitukselle kustannusarvion tehtävästä opetussuunnitelma- ja aineistotyöstä. Työryhmätyöskentelyyn esitetään varattavaksi 2 000 euron määräraha.

Perustelut:

Hallintolaki 25 § mukaan samanaikaisesti vireillä olevat asiat valmistellaan ja ratkaistaan samassa viranomaisessa samalla kertaa, jollei yhdessä käsittelemisestä aiheudu haitallista viivytystä tai jollei se ole asian laadun taikka luonteen vuoksi tarpeetonta.

Ortodoksinen kirkko kiinnostaa nykyään monenlaisista taustoista ja ajatussuunnista tulevia ihmisiä. Myös kokonaisia perheitä on kiinnostunut kirkon jäsenyydestä. Samalla kristinuskon perusteiden hallinta ei ole enää nykypäivänä itsestäänselvyys. Kirkon perusopetusta on saatavilla monenlaisista lähteistä, jotka tasoltaan tai eetokseltaan eivät ole yhdenmukaisia. Katekumeeniopetuksen ja sisälähetyksen näkökulmasta on tarvetta materiaalille, joka avaa kirkon dogmaattista, hengellistä ja eettistä opetusta tässä ajassa.

Vastaavaa koottua, ei-akateemista modernia uskonoppia ei ole tällä hetkellä saatavilla suomeksi. Kirjan/opetusmateriaalin ideana on täydentää ja syventää laadukasta ”Seisokaamme hyvin” – kasvatusmateriaalia aikuisille. Erityisesti kirkon kasvatusportaali, Ortodoksisto, olisi luonteva alusta opetusmateriaalin luvuista muokattaville, modulaarisille asiakokonaisuuksille. Mahdollisen fyysisen kirjan lisäksi sähköiset alustat mahdollistavat tavoitettavuuden, monikanavaisuuden ja integroinnin jo olemassa oleviin kirkon kanaviin.

Katekumeeniopetuksen opetussuunnitelma tulee hyväksyttäväksi piispainkokouksessa. Piispainkokous on hyväksynyt mm. kristinoppikoulun opetussuunnitelman. Tästä syystä olisi luontevaa, että piispainkokous nimeäisi ohjausryhmään jäsenen, joka toimisi näin ollen linkkinä opetussuunnitelman ja piispainkokouksen välillä. Työryhmä vastaa hankkeeseen liittyvistä toimenpiteistä ja aineistosuunnitelmista sekä raportoi kirkollishallitukselle hankkeen etenemisestä erikseen sovittuina ajankohtina.

Päätös:

Muutetun esityksen mukaan.

Kasvatus- ja koulutuspäällikön esittely

§ 83

Kirkolliskokousaloite koltansaamenkielisten jumalanpalvelustekstien ja Raamatun tekstien käänntösten tekemiseen, tarkastamiseen ja julkaisemiseen vuosina 2025–2027 osoitettavasta 27.000 euron määrärahasta

Taustaa:

Kirkolliskokousedustajat Rauno Pietarinen ja Jaakko Vainio esittävät kirkolliskokousaloitteessaan, että koltansaamenkielisten jumalanpalvelustekstien ja Raamatun tekstien käänntöstyötä jatketaan vuosina 2025–2027, liite 83. Tätä varten aloitteessa esitetään 27 000 euron määrärahaa, joka kattaa käänntöstyön, tekstien tarkastamisen, taiton ja painamisen. Aikaisempi käänntöstyö on sujunut hyvin, ja tekstien julkaiseminen on keskeistä koltansaamenkielisen väestön tarpeiden huomioimiseksi.

Esitys:

Kirkollishallitus esittää, että kirkolliskokous myöntää asettamansa säästötavoitteet huomioiden 25 000 euron määrärahan koltansaamenkielisten jumalanpalvelustekstien ja Raamatun tekstien käänntöstyön jatkamiseen, tarkastamiseen ja julkaisemiseen vuosille 2025–2027.

Perustelut:

Aloitteessa esitetty käänntöstyö, tarkastaminen ja julkaiseminen on tärkeää koltansaamenkielisen väestön palvelemiseksi. Käänntöstyötä ovat tehneet seuraavat

henkilöt: Opetusneuvos Satu Moshnikoff on kääntänyt koko psalttarin ja Vanhan testamentin oodit. FM Miika Lehtinen (Giellagas-instituutti) on kääntänyt 12 suuren juhlan ja pääsiäisen epistola- ja evankeliumitekstit. Hilikka Fofonoff on kääntänyt p. Trifonin pyhiinvaellusjuhlan (Lapin Pyhien juhlan) ja 12 suuren juhlan vaihtuvia tekstejä. FT Markus Juutinen (Giellagas-instituutti) on aloittanut 2024 käännösten tarkastajana.

Määräraha käytetään seuraavan työsuunnitelman mukaisesti:

- Psalttarin ja suurten juhlien epistola- ja evankeliumitekstien taitto ja julkaiseminen.
- Hautauksen, kasteen, avioliittoon vihkimisen ja muiden toimitusten kääntäminen, tarkastaminen, taitto ja julkaiseminen.
- Aikaisemmin käännettyjen tekstien päivittäminen ja painattaminen.

Vuoden 2021 päätöksen taustalla oli tarve varmistaa, että koltansaamenkieliset saavat tarvittavat jumalanpalvelustekstit omalla kielellään, mikä on olennainen osa kirkon hengellistä tehtävää ja vähemmistöjen oikeuksien toteutumista. Vuoden 2021 päätöksen mukainen käännöstyö on lähtenyt hyvin käyntiin. Uudella päätöksellä varmistetaan, että käännöstyötä voidaan jatkaa ja laajentaa, jotta kaikki tarvittavat jumalanpalvelustekstit saadaan käännettyä ja julkaistua koltansaamen kielellä.

Päätös:

Esityksen mukaan.

Kasvatus- ja koulutuspäällikön esittely

§ 84

Kirkolliskokousaloite Suomen ortodoksisen kirkon parissa tehtävän lapsi- ja nuorisotyön linjausten ja tulevaisuuden näkymien selvittämisestä

Taustaa:

Kirkolliskokousedustajat Rauno Pietarinen ym. esittävät aloitteessaan, että Suomen ortodoksinen kirkko laatii selvityksen lapsi- ja nuorisotyön tulevaisuuden näkymistä sekä työhön tarvittavista linjauksista ja resursseista seuraavien 10 vuoden aikana, liite 84. Selvityksen tarkoituksena on kartoittaa kirkon mahdollisuuksia ja tarpeita lapsi- ja nuorisotyön kehittämiseksi siten, että kirkko voi jatkossakin olla merkittävä osa nuorten elämää. Aloitteessa korostetaan lapsi- ja nuorisotyön merkitystä kirkon tulevaisuudelle ja esitetään, että selvityksen alustavia tuloksia käsitellään vuoden 2025

kirkolliskokousseminaarissa. Loppuraportin tulee olla valmis viimeistään elokuun lopussa 2025. Selvityksen toteutuksesta vastaa kirkon kasvatus- ja koulutuspäällikkö kirkollishallituksen johdolla. Selvitystä varten kuullaan kirkon lapsi- ja nuorisotyön ammattilaisia sekä muita asiaan liittyviä tahoja.

Esitys:

Kirkollishallitus esittää, että aloite hyväksytään. Kasvatus- ja koulutuspäällikölle varataan tarvittava työaikaresurssi selvitystyön tekemiseen. Selvityksen toteuttamiseen varataan 1 000 euroa.

Perustelut:

Lapset ja nuoret ovat oleellisen tärkeitä kirkon tulevaisuuden kannalta. Nuorten keskuudessa tapahtuva liikehdintä ja kirkon kohtaamat haasteet edellyttävät, että kirkko ponnistelee säilyttääkseen merkityksensä nuorten elämässä. Kirkollisen lapsi- ja nuorisotyön tulee etsiä yhteyksiä muun muassa ympäristökasvatukseen, diakoniaan sekä kansainväliseen ortodoksiaan ja ekumeeniseen liikkeeseen. Kirkolliskokousseminaarissa kesäkuussa 2024 kuultiin kirkon talousnäkyymiin liittyvistä haasteista, jotka pakottavat kirkkoa etsimään uusia toimintamuotoja. Tästä syystä on tarpeellista laatia selvitys lapsi- ja nuorisotyön linjauksista ja resursseista, jotta kirkko voisi vastata tulevaisuuden haasteisiin kestäväällä tavalla.

Päätös:

Esityksen mukaan.

Kasvatus- ja koulutuspäällikön esittely

§ 85

Filantropia ry:n ja Suomen ortodoksisen kirkon välisen yhteistyösopimuksen laatiminen vuodesta 2025 eteenpäin toistaiseksi voimassa olevana

Taustaa:

Filantropia on Suomen ortodoksisen kirkon kansainvälinen diakonian ja lähetystyön toimija. Nyt esiteltävä yhteistyösopimus on viides ja se tehdään 1.1.2025 alkaen toistaiseksi voimassa olevana, liite 85 a.

Sopimuksen tavoite on linjata Filantropian diakonian ja lähetystyön toiminnot Suomen ortodoksisen kirkon kulloinkin voimassa olevan tavoite- ja toimintasuunnitelman mukaisesti. Filantropia toteuttaa toimintoja kotimaassa ja ulkomailla yhteistyössä

kirkkojen, seurakuntien ja järjestöjen kanssa. Sopimuksen irtisanomis- ja muutoksetko-oikeutta on tarkennettu.

Tavoitteet, jotka Filantropia ry toteuttaa Suomen ortodoksisen kirkon tuella:

1. Paikallisten kirkkojen tiedollista, taidollista ja taloudellista omavaraisuutta vahvistetaan globaalissa maailmassa.
2. Ymmärrystä ja osaamista kestävästä kehityksestä ja ihmisoikeuksista lisätään ortodoksisessa kirkossa

Tavoitteet, mittarit ja toiminnot sekä riskianalyysi on kirjattu yksityiskohtaisemmin liitteeseen: Looginen viitekehys 2025–2023, liite 85 b.

Esitys:

Kirkollishallitus esittää yhteistyösopimuksen hyväksymistä toistaiseksi voimassa olevana 1.1.2025 lähtien. Tuen tason määrittää kirkolliskokous vuosittain talousarvion puitteissa.

Perustelut:

Kirkon vuosittainen tuki Filantropialle on sopimuskaudella 2022–2024 ollut 150 000 euroa. Perusteina sopimuksen muutokselle toistaiseksi voimassa olevaksi ovat:

1. Kirkon pitkäjänteinen tuki varmistaa työn vakaan jatkuvuuden sekä ennustettavuuden toimintaympäristössä, jossa muu rahoitus vaihtelee (kehitysyhteistyötuki, varainhankinta, muu hankerahoitus, satunnaiset tulot) ja jossa ammattitaitoisia ja sitoutuneita työntekijöitä on vähän. Säännöllinen ja vakaa tuki kirkolta luo myös uskottavuutta muiden rahoittajien näkökulmasta.
2. Diakonia- ja lähetystyö ovat kirkon perustyötä (Laki ortodoksisesta kirkosta 2 §), jota on viisasta tehdä yhdessä (kirkko, hiippakunnat, seurakunnat, kirkon järjestöt ja muut kirkon toimijat). Filantropian työn keskiössä on kirkollinen työ: diakonia-, lähetys- ja lähimmäisvastuun kantamiseen aktivoiminen ja sitouttaminen ulkomailla ja kotimaassa.
3. Filantropia on toteuttanut kirkon kanssa neljän yhteistyösopimuksen aikana sellaista työtä, jota mikään muu kirkon toimija ei ensisijaisesti tee. Yhteistyökumppanit ovat todenneet työn laadun ja raportoinnin erinomaiseksi. Työn jatkuminen ja kehittäminen tarvitsevat kirkon pitkäjänteistätaloudellista sitoutumista. Filantropia toimii maailman kriisialueilla ja edustaa omalta osaltaan Suomen ortodoksisista kirkkoa.

Suomen ortodoksisen kirkon tuki on ensiarvoisen tärkeää sillä ministeriön tukien leikkaukset ja tukien projektiluontoisuus tuovat epävarmuutta. Avustustoiminnasta saadut varat vaihtelevat. Lisäksi lähetystyöhön ei voi hakea tukea kirkon ulkopuolelta. Kirkon

keskushallinto voi käyttää ja on käyttänyt Filantropian asiantuntijuutta heidän työnalaansa kuuluvissa lausunnoissa.

Yhteistyösopimusta arvioidaan vuosittain raportointitilaisuudessa. Filantropian tarkemmat raportit löytyvät verkkosivulta <https://filantropia.fi/>

Päätös:

Esityksen mukaan.

Palvelukeskuksen johtajan esittely

§ 86

Kirkolliskokousaloite työryhmän perustamisesta kansainvälisen kirkkopoliitiikan seuraamiseen

Taustaa:

Kirkolliskokousaloitteessa esitetään perustettavaksi työryhmä, jonka tehtävänä olisi seurata ja kehittää Suomen ortodoksisen kirkon kansainvälistä kirkkopoliittikkaa, liite 86. Aloitteen mukaan työryhmä tekisi yhteistyötä kirkollishallituksen, hiippakuntien sekä muiden kirkollisten tahojen kanssa varmistaakseen, että kirkon ulkosuhteet hoidetaan johdonmukaisesti ja että kirkko olisi aktiivinen toimija kansainvälisessä kirkkopoliitikassa.

Esitys:

Kirkollishallitus esittää, että kirkolliskokous päättää hylätä esityksen työryhmän perustamisesta kansainvälisen kirkkopoliitiikan seuraamiseksi.

Perustelut:

Aloitteessa esitetty tavoite vahvistaa kirkon kansainvälistä roolia ja on siten arvokas ja tärkeä. Kirkon ulkosuhteiden hoito kuuluu kuitenkin (Laki ortodoksisesta kirkosta 985/2006 26 § kohta 4) piispainkokouksen ja arkkipiispan tehtäviin ja piispainkokous pyytää tarvittaessa tukea ja asiantuntija-apua ulkosuhteiden hoitamiseksi parhaaksi katsomallaan tavalla.

Piispainkokouksella ja arkkipiispalla on toimivalta ja mahdollisuus tehdä yhteistyötä niin kotimaisten kuin kansainvälistenkin tahojen kanssa varmistaakseen, että kirkon ulkosuhteet hoidetaan hyvin ja tarkoituksenmukaisesti.

Kirkolliskokouksen on syytä hylätä esitys työryhmän perustamisesta, sillä kirkon ulkosuhteiden hoito on jo organisoitu piispainkokouksen ja arkkipiispan toimesta. Tämä lähestymistapa turvaa kirkon ulkosuhteiden jatkuvuuden ja tarkoituksenmukaisen hoidon. Työryhmän perustaminen ilman piispainkokouksen pyyntöä voi luoda sekaannusta ja hämmennystä kirkon ulkosuhteiden hoidon järjestämisestä sekä toimijoiden vastuista.

Päätös:

Esityksen mukaan.

Palvelukeskuksen johtajan esittely

§ 87

Kirkolliskokousaloite rahoitus monikulttuurista tapahtumakokonaisuutta ja juhlakirjaa varten

Taustaa:

Pyhän Kolminaisuuden kirkko Helsingin sydämessä täyttää 200 vuotta vuonna 2027. Tämä C.L. Engelin suunnittelema kirkko on arvokas osa Suomen rakennus- ja kirkkotaidetta sekä ortodoksista perinnettä. Vuosien saatossa kirkosta on tullut elävä monikulttuurinen yhteisö, joka on palvellut monista eri taustoista tulevia ortodokseja. Pyhän Kolminaisuuden kirkon historia ja nykyisyys kuvastavat kirkkomme monivaiheista ja monimuotoista kehitystä.

Aloitteessa ehdotetaan rahoituksen myöntämistä monikulttuurisen tapahtumakokonaisuuden ja juhlakirjan toteuttamiseksi Pyhän Kolminaisuuden kirkon 200-vuotisjuhlan kunniaksi liite 87. Tapahtumakokonaisuus ja juhlakirja tarjoavat mahdollisuuden korostaa ortodoksisen kirkon merkitystä ja tehtävää urbaanissa ja monikulttuurisessa yhteiskunnassa sekä vahvistaa kirkon näkyvyyttä ja yhteisöllistä roolia.

Esitys:

Kirkollishallitus esittää, että kirkolliskokous päättää hylätä esityksen rahoituksen myöntämisestä monikulttuurista tapahtumakokonaisuutta ja juhlakirjaa varten.

Perustelut:

Vaikka hanke on kiistatta arvokas ja sen tavoitteet ovat tärkeitä, nykyinen tiukka taloustilanne ja valtionavun leikkaukset pakottavat kirkon tarkkaan harkintaan varojen käytössä.

Kirkon taloudelliset resurssit ovat rajalliset, ja niitä on priorisoitava lakisääteisiin tehtäviin ja sellaisiin hankkeisiin, jotka ovat välttämättömiä kirkon perustehtävien hoitamiseksi.

Aloitteessa kuvattu hanke, joka juhlistaa Pyhän Kolminaisuuden kirkon 200-vuotista historiaa, on tarpeellinen ja merkityksellinen. Se tarjoaa mahdollisuuden tuoda esille ortodoksisen kirkon roolia sekä suomalaisessa yhteiskunnassa että laajemmin urbaanissa ja monikulttuurisessa ympäristössä. Tapahtumakokonaisuus ja juhlakirja voisivat edistää kirkon näkyvyyttä ja vahvistaa sen yhteisöllistä roolia.

Kirkon nykyinen taloudellinen tilanne on kuitenkin haastava. Valtionavun leikkaukset ja muut taloudelliset paineet ovat johtaneet tilanteeseen, jossa kirkon on priorisoitava hankkeitaan tarkasti. Valitettavasti tämä tarkoittaa, että vaikka hanke on tärkeä, sen rahoittaminen ei ole mahdollista kirkon nykyisellä talousarviolla. Kirkollishallituksen on siksi esitettävä, että aloite hylätään, jotta kirkon rajalliset resurssit voidaan keskittää välttämättömiin ja kirkon perustoimintaa tukeviin hankkeisiin.

Kirkko ei yleensä ole tukenut seurakuntien omia juhlia. Mikäli linjaa tässä suhteessa muutetaan, niin vastaavia hankkeita voidaan joutua tukemaan tasapuolisuuden näkökulmasta myös muiden seurakuntien osalta.

Päätös:

Esityksen mukaan.

Palvelukeskuksen johtajan esittely

§ 88

Kirkolliskokousaloite työryhmän perustaminen kirkon strategian toteuttamiseksi ja imagon parantamiseksi

Taustaa:

Kirkolliskokousaloitteessa esitetään perustettavaksi säännöllisesti kokoontuva työryhmä, jonka tehtävänä olisi yhteistyössä kirkollishallituksen ja hiippakuntien kanssa suunnitella, kuinka kirkon nykyistä tavoite- ja toimintasuunnitelmaa, jonka visio on kutsuva, kasvava ja kukoistava Kristuksen kirkko, käytännössä toteutetaan liite 88. Suomen ortodoksisen kirkon yhteiskunnallinen rooli on viime vuosina kaventunut, mikä on johtanut kirkosta eroamisten kasvuun ja lapsikasteiden vähenemiseen, eivätkä maahanmuuttajaortodoksit löydä tai liity kirkon jäseniksi siinä määrin kuin olisi mahdollista.

Esitys:

Kirkollishallitus esittää, että kirkolliskokous päättää hylätä esityksen työryhmän perustamisesta kirkon strategian toteuttamiseksi ja imagon parantamiseksi.

Perustelut:

Aloitteessa on tarkkanäköisesti tuotu esille kirkon tavoite- ja toimintasuunnitelman käytännön toteuttamiseen liittyvät puutteet. Ongelmat kirkon tavoite- ja toimintasuunnitelman toteuttamisessa ovat pikemminkin rakenteellisia ja seurakuntien mahdollisuuksiin ja resursseihin liittyviä, kuin ratkaistavissa työryhmätyöllä tai paremmalla koordinaatiolla ja vaikuttamistyöllä. Työ kirkon tavoite- ja toimintasuunnitelman toteuttamiseksi tehdään seurakunnissa ja hiippakunnissa, joiden resurssit ovat rajalliset. Tavoite- ja toimintasuunnitelmasta päättää kirkolliskokous, mutta kirkolliskokous voi vain vähäisessä määrin vaikuttaa seurakuntien ja hiippakuntien resurssien suuntaamiseen. Kirkolliskokouksen ja kirkollishallituksen toimivalta ei yllä seurakuntien käytännön toiminnan ohjaamiseen, kuten budjettivalmisteluun ja seurakuntien resurssien ohjaamiseen eri toimintoihin. Kirkollishallitus voi toki pyytää raportteja ja selvityksiä sekä antaa neuvontaa, mutta kirkollishallituksen tuki-, ja ohjauskeinot jäävät lähinnä siihen. Työryhmä ei olennaisesti muuta tätä tilannetta.

Aiemmat vastaavanlaiset työryhmät ovat usein tuottaneet rajallisia tuloksia, ja niiden vaikutus kirkon toimintaan on ollut monesti vähäinen.

Kirkolliskokouksen ja kirkollishallituksen tulisi pohtia tavoite- ja toimintasuunnitelman mahdollisuutta toimia työkaluna kirkon yhteisten tavoitteiden toteuttamiseksi. Relevantti kysymys on, mahdollistaako kirkon hallintorakenne yhdessä päätettyjen ylätasen tavoitteiden saavuttamisen. Yleisesti voidaan sanoa, että tavoite- ja toimintasuunnitelmia tehtäessä tulisi pystyä vertaamaan asetettavia tavoitteita käytössä oleviin keinoihin ja olemassa oleviin resursseihin. Yleensä tavoitteiden asettaja voi suunnata resursseja ja päättää niiden käytöstä tavoitteiden saavuttamiseksi sekä myöskin ohjata toteutusta sen aikana.

Päätös:

Esityksen mukaan.

Palvelukeskuksen johtajan esittely

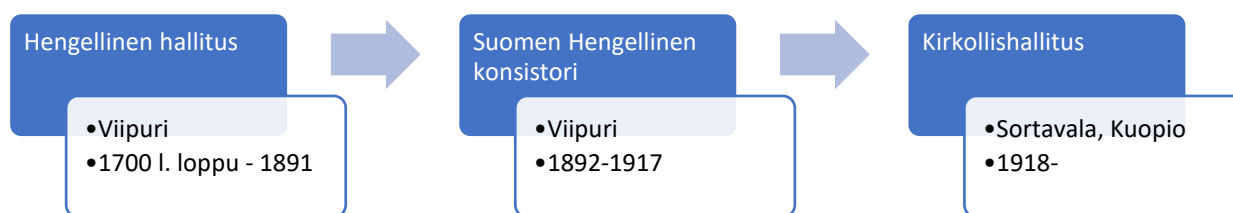
§ 89

Kirkollishallituksen päätearkiston vanhan osan arkistohoidon järjestäminen

Taustaa:

Suomen ortodoksisen kirkollishallituksen analoginen päätearkisto kokoaa kaikki kirkon keskushallinnossa syntyneet paperimuotoiset asiakirjat. Sinne arkistoidaan kirkollishallituksen, kirkolliskokouksen ja kirkollishallituksen kanslian (palvelukeskuksen) asiakirjat. Lisäksi sinne on sijoitettu hiippakuntien ja seminaarin asiakirjat. Valamon luostarissa sijaitsevat kirkon konservaattorin asiakirjat kuuluvat myös tähän kokonaisuuteen. Keskushallinnon päätearkistossa on asiakirjoja 1700-luvulta lähtien.

Kirkollishallitus ja sitä edeltävät arkistonmuodostajat:

Aliarkistot

Suomen ortodoksisen kirkollishallituksen arkisto 1700-luku -

Suomen ortodoksisen arkkipiispan kanslian arkisto 1891-

Suomen ortodoksisen pappisseminaarin arkisto 1900-luvun alku -

Valamon luostarin arkisto (rakentaminen)

Lintulan luostarin arkisto (rakentaminen)

Kirkon tiedotuskeskuksen arkisto

Viipurin piirin piiritarkastajan arkisto 1800-luvun alku

Arkkipiispa Hermanin henkilöarkisto

Arkkipiispa Paavalin henkilöarkisto

Arkkipiispa Johanneksen henkilöarkisto

Piispa Aleksanterin asiakirjat

Rehtori Johannes Suholan henkilöarkisto

Rovasti Aari Surakan henkilöarkisto

Professori Heikki Makkosen henkilöarkisto

Helsingin ortodoksisen hiippakunnan arkisto

Oulun ortodoksisen hiippakunnan arkisto

Metropoliitta Panteleimonin henkilöarkisto
Ortodoksisen kirkon julkaisuneuvoston arkisto
Kirkon konservaattorin arkisto (Helena Nikkasen asiakirjat), suurin osa Valamossa

Keskushallinnon päätearkisto on sijainnut vuodesta 1969 kirkon keskustalossa Kuopiossa. Arkisto evakuoitiin talvisodan aikana Sortavalasta. Nykyinen päätearkistotila vastaa Kansallisarkiston arkistotilaohjeen vaatimuksia (Kansallisarkiston arkistotilaohje AL/19699/07.01.01.00/2012).

Kirkollishallituksen päätearkistolla ei ole uusien tilojen tarvetta. Tällä hetkellä päätearkiston laajuus on n. 350 hyllymetriä, josta vanhan, historiallisen arkiston osuus on 200 hyllymetriä ja uuden käyttöarkiston osuus 150 hyllymetriä. Vanha arkisto on pääosin seulottu ja luetteloitu eikä sen koko enää muutu. Uuden arkiston laajuus pienenee olennaisesti, kun aineiston järjestäminen saatetaan loppuun ja määräajan säilytettävien (10 vuotta tai vähemmän) dokumenttien poisto etenee.

Kansallisarkisto antoi arkistolain nojalla Suomen ortodoksiselle kirkolle ohjeistuksen ottaa käyttöön ensisijainen digitaalinen arkistointi 1.1.2022 alkaen. Ohje on taannehtiva ja digitaalista arkistointia varten keskushallinnolla on käytössä dokumenttienhallintajärjestelmä.

Analogisen arkiston käytön tarve kirkollishallituksen kanslian (palvelukeskus) asioiden valmistelua varten pienenee murto-osaan nykyisestä, kun paperimuotoinen arkistointi päättyi vuoden 2021 loppuun ja analogisen aineiston digitointi päätearkiston uuden arkiston osan osalta etenee asiakirjoihin ennen vuotta 2021. Kirkollishallituksen esittelijöiden asioiden valmistelussa käytetään pääsääntöisesti uuden arkiston asiakirjoja (2006-).

Päätearkiston vanhan osan asiakirjoja käyttävät tutkijat. Aineistoa tarvitaan myös esimerkiksi kirkkomuseossa eri tehtävissä, kun museon esineistöä (kirkon arvoirtaimistoa) hoidetaan ja siitä tehdään tutkimusta. Vuosittain tutkijoiden arkistokäyntejä on 5–20.

Päätearkistoon aikavälillä 1700-luvun alku – 31.12.2021 kertyneistä analogisista asiakirjoista on huolehdittava edelleen. Kansallisarkisto on aikaisemmin vastaanottanut ortodoksiseturakuntien asiakirjoja, mutta Kirkollishallituksen päätearkiston asiakirjoja ei ole vastaanotettu ilman kustannuksia vaativia entistämistoimia (osittain asiakirjojen kunto on ollut liian huono). Tällä hetkellä Kansallisarkisto ottaa vastaan vain sellaista analogista arkistomateriaalia, joka on myös digitoitu. Koko Kirkollishallituksen päätearkiston vanhan osan digitointi on kirkon talouden ulottumattomissa. Kaikissa tapauksissa kirkollishallituksen analogisen arkiston ammattimainen hoito on turvattava.

Suomen ortodoksisen kirkon toimijoiden arkistonhoidossa noudatetaan arkistolain (831/1994 § 1 kohta 5) määräyksiä. Arkistolaissa määritellään vaatimukset kirjallisen

kulttuuriperinnön hoidolle ja tietopalvelulle (ArkistoL § 7). Arkistolain (§ 8) mukaan arkistonmuodostajan on määrättävä, miten arkistotoimen suunnittelu, vastuu ja käytännön hoito järjestetään. Lisäksi on huomioitava tiedonhallintalain ja tietosuojalainsäädännön määräykset.

Järjesteltävä

- arkistonhoito
- tietopalvelu
- aineiston järjestäminen

Ehdotus päätearkiston hoitovastuusta

1. Vanha osa 1700–2005: siirretään kirkkomuseon hoidettavaksi
 - analoginen arkisto
 - järjestetty ja luetteloitu 1980-luvun loppuun asti
 - järjestämätön osa pieni
 - kirkon hallintoa säädellään asetuksilla
 - tutkijakäyttö kohdistuu pääosin tähän aineistoon
 - aineisto venäjänkielistä n. vuoteen 1920 asti
 - talvisodan aikana vaurioitunutta arkiston osaa hoidettava ammatillisesti, sisältää huonokuntoista, käyttörajoitettua aineistoa
 - digitointi säilyttävää, paperimuoto ensisijainen
 - aineiston karttuminen päättynyt

2. Uusi osa 2006 -: viedään pääosin dokumenttienhallintajärjestelmään
 - vuodesta 2022 lähtien pelkästään digiarkisto: Kansallisarkiston määräyksen mukaan digitaalinen on ensisijainen säilytysmuoto 1.1.2022 lähtien taannehtivasti (karttuva aineisto yksinomaan digitaalista)
 - digitointi tehdään hallinnon tarpeisiin ja asiakirjat viedään kirkon dokumenttienhallintajärjestelmään
 - analogisen asiakirjan käyttötarve poistuu digitoinnin myötä, jää pysyvästi säilytettävien asiakirjojen osalta säilytystarve, määräajan säilytettävät poistetaan säilytysajan täytyttyä
 - kirkon uuden lainsäädännön aikaa
 - inventointiluettelo olemassa, arkistoluettelo puuttuu suuresta osasta aineistoa
 - järjestämätöntä aineistoa enemmän kuin vanhassa osassa
 - aineisto suomenkielistä
 - vähän tutkijakäyttöä

Muutettu esitys:

Selvitetään ensi vaiheessa, kenelle päätearkiston hoitovastuu on tarkoituksenmukaisinta siirtää. Selvitetään myös digitoinnin kustannuksia. Selvitystyön valmistuttua tehdään asiassa tarpeelliset päätökset.

Arkistonhoidossa, tieto- ja tutkijapalvelussa on otettava huomioon tietosuojaan ja tietoturvaan liittyvät vaatimukset ja noudatettava EU:n yleistä tietosuoja-asetusta (EU 2016/679), Suomen lainsäädäntöä sekä viranomaismääräyksiä ja ohjeita.

Muutetut perustelut:

Kirkon historiallisen päätearkiston hoitoon on tarpeen etsiä pysyvä ratkaisu. Tällä hetkellä palvelukeskuksen työ tapahtuu pääosin digitaalisesti eikä analogiselle aineistolle ole enää aktiivista, hallinnollista tarvetta entisessä määrin. Kirkolla on kuitenkin arkistolain mukainen velvollisuus huolehtia historiallisen aineiston oikeasta hoidosta ja säilymisestä sekä tutkija- ja tietopalvelusta.

Yhtenä vaihtoehtona on perusteltua selvittää Kirkon historiallisen arkiston hoitovastuun ja tutkija- ja tietopalvelun siirtämistä Ortodoksiselle kirkkomuseolle. Kirkon kulttuuriperintöön kuuluvat niin aineelliset kuin aineettomat asiat, niin asiakirjallinen tieto kuin esinetietokin ja nämä ovat Ortodoksisen kirkkomuseon ominta toiminta-aluetta. Osa kirkon historiaan kuuluvia asiakirjoja on jo museon omassa arkistossa, joten mahdollinen yhdistäminen toisi myös synergiaetua. Museolla on käytettävissään asianmukaisesti koulutettua ja kielitaitoista henkilökuntaa.

Säilyttämiseen tarvittavalle osadigitoinnille on mahdollisuudet kirkkomuseossa, jossa pystytään myös tekemään nykyisen kunnan säilyttäviä, oikeasuuntaisia hoitotoimia. Lisäksi digitointiin kuuluu asiakirjojen kulttuurihistoriallisen arvon arviointia, johon on parhaimmat mahdollisuudet kirkkomuseossa. Kirkon esineellisen kulttuuriperinnön hoito on jo uskottu kirkkomuseolle, kirjallinen aineisto tukisi museossa tehtävää kirkon esine- ja historian tutkimusta. Arkiston valmiussuunnittelu soveltuisi myös hyvin osaksi museon esineistön valmius- ja pelastussuunnitelmia.

Toisena vaihtoehtona on päätösarkiston tai sen osan siirtäminen vaiheittain kansallisarkistoon. Kansallisarkistoon siirron edellytyksenä on, että siirrettävän historiallisen arkiston aineisto olisi digitoitava. Digitointi tulisi kilpailuttaa kansallisarkiston laatuksiteereiden mukaisesti ja toteuttaa priorisoinnin perusteella vaiheittain taloudellisten reunaehtojen puitteissa.

Päätös:

Muutettujen esityksen ja perusteluiden mukaan.

Palvelukeskuksen johtajan esittely

§ 90

Ylimääräisten lisenssikustannusten syntyminen ja niiden kompensoiminen seurakunnille

OSITTAIN SALASSA PIDETTÄVÄ Laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta JulkL (621/1999) 24 § 1 mom. kohta 17.

Taustaa:

Ortodoksisen kirkon palvelukeskus kilpailutti IT-palveluita. Hankinnan kohde oli määritelty seuraavasti: ”Suomen ortodoksinen kirkko kilpailuttaa julkisena hankintana kirkon ja sen seurakuntien IT-käyttäjien lähi- ja etätuen, hallinnan ja verkkopalvelut sekä ulkoisen ICT-päällikön palveluita. Tarjous on mahdollista pilkkoa osiin siten, että osatarjoukset hyväksytään positioittain.”

Tarjouskilpailuun sisällytettiin seuraavat seurakunnat:

Pohjois-Suomen seurakunta

Tampereen seurakunta

Joensuun seurakunta

Taipaleen seurakunta

Kuopion seurakunta

Jyväskylän seurakunta

Saimaan seurakunta

Turun seurakunta

Kaakkois-Suomen seurakunta

Helsingin ortodoksinen seurakunta

Tilaaajyksikkönä toimi tiedonhallintayksikkö ja kirkon Palvelukeskus Kuopiossa. Hankintapäätös tehtiin 27.10 ja myöhemmin 02.11 se oikaistiin siten, että kaikkiin positioihin valittiin Officepro Oy. Positio 2, eli Hallinta ja verkkopalvelut, sisälsi myös lisenssien hallintapalvelun eli M365-lisenssien laskutuksen ja hallinnan kaikille tarjouskilpailussa mainituille yksiköille. Tarjouspyynnössä oli erikseen nimetty Microsoft 365 -hallintapalvelut 80–155 käyttäjälle. Tarjouspyynnössä ei ollut erikseen määritelty, missä, miten ja milloin lisenssien siirto tehdään.

Työt uuden palvelutoimittajan kanssa käynnistettiin heti lopullisen hankintapäätöksen jälkeen. Siirron nopeaan aikatauluun vaikutti osaltaan Palvelukeskuksen IT-tukihenkilön tuleva siirtyminen muualle töihin. Tämä aiheutti aikataulupaineita, koska kirkon IT-

palvelut olivat osittain dokumentoimatta, ja muodostui riski, että IT-tukihenkilön poistumisen myötä ympäristöihin liittyvää tietoa ei enää olisi kirkon käytettävissä. Myös IT-sidosryhmien riippuvuudet aiheuttivat huolta. Kirkon IT-palvelutuotantoon on osallistunut kuluneiden vuosien aikana useita yrityksiä. Osa yrityksistä oli dokumentoinut ratkaisujaan, mutta osalla toimittajista ei ollut veloitteita dokumentointiin, esim. Näistä syistä uuden palvelutoimittajan palveluiden käynnistämistä kiirehdittiin ja yllä mainituilta toimittajilta pyrittiin saamaan mahdollisimman paljon tietoa käynnistysvaiheessa.

Ensimmäisenä vaiheena oli nykyisen ympäristön kartoittaminen ja riittävän dokumentaation kerääminen kattavaa palvelutuotantoa varten. Osana dokumentointia kartoitettiin nykyiset M365-lisenssit. Tässä yhteydessä selvisi, että kaikki nykyiset M365-lisenssit oli hankittu kautta ilman varsinaista tarjouskilpailua. oli ikään kuin valikoitunut lisenssien toimittajaksi suurempien seurakuntien hankkiessa IT-päätelaitteita, puhelinliittymiä yms. eli sopimus oli periytynyt Palvelukeskukselle. Tietojen kartoittamisen yhteydessä kävi myös ilmi, että poikkeavalla tavalla. Tämä ilmeni siten, että lisenssien tilaaminen oli helppoa, mutta vanhojen lisenssien poistaminen ei ollut mahdollista kirkon toimesta vaan lisenssien poistaminen tapahtui tekemällä tästä erillinen tukipyyntö. Suurimmaksi ongelmaksi koettiin kuitenkin se, että lisenssien tilaamisen tai käytöstä poistamisen prosessia ei ollut koskaan dokumentoitu eikä sovittu toimintamallia seurakuntien kanssa. Lisenssejä tilattiin keskitetysti palvelukeskukselta, mutta seurakuntia ei ollut veloitettu ilmoittamaan, kun tarve lisenssille päättyi. Käytännössä palvelukeskus sai tietoa vain poikkeustilanteissa, kuten työsuhteen päättyessä muissa asiayhteyksissä. Vielä suurempana puutteena nähtiin, että seurakuntien kanssa ei ollut sovittu, missä tehtävissä oli oikeus mihinkin palveluun tai lisenssiin, esimerkiksi onko tilapäisellä työntekijällä oikeus ort.fi-sähköpostiin vai myönnetäänkö se vain vakituisille työntekijöille.

Samassa yhteydessä selvisi myös, että valtaosa M365-lisensseistä oli ns. vuosilisenssejä eli vuodeksi eteenpäin hankittuja (ilmeisesti hieman alemman hankintahinnan takia). Ainoastaan palvelukeskukselle oli hankittu kuukausilisenssejä, jotka sallivat helpommin lisenssimäärien muutokset. Vuosilisenssien uusimisen ajankohdaksi Officepro selvitti 27.02. Officepron toimintaprosessiin kuului, että toimittaja ottaa hallintaansa kaikki lisenssit ja mahdolliset M365-ympäristöt ja tätä perusteltiin tietoturvasyillä ja vastuukysymyksillä. Kilpailutuksen kohteena olevien palveluiden laajuus oli sitä luokkaa, että uudesta valitusta palvelutoimittajasta tuli samalla tietoturvan kokonaisuuden päävastuullinen toimija. Valittu toimittaja halusi, että kaikki M365-lisenssien admin-oikeudet siirtyvät heille, eikä muille toimijoille myönnetä admin-tason oikeuksia.

M365-lisenssejä alettiin siirtää tulevan vuosipäivän takia ja myös siitä syystä, että uusi palvelutoimittaja pääsee heti alussa optimoimaan lisenssien käyttöä, toisin sanoen siivoamaan käyttämättömiä tunnuksia ja palveluita. Lisenssien siivoamista eli käytön aktiivisuuden selvittämistä tehtiin yhteistyössä tammi- ja helmikuussa 2024.

... .. informoitiin uudesta palvelutoimittajasta ensimmäisen kerran tammikuussa 2024, ja samassa yhteydessä kerrottiin, että jatkossa kaikki lisenssit tulevat Officepron kautta. saadun ilmoituksen mukaan lisensseistä tulisi yhden kuukauden ajan ylimääräiset maksut eli yhden kuukauden ajan olisi Azure-ympäristössä yhtä aikaa voimassa vanhan toimittajan lisenssit ja uuden toimittajan lisenssit. Tämän jälkeen ylimääräisten lisenssien tulisi purkaantua itsestään.

Uuden IT-toimittajan piti alun perin käynnistää palvelunsa maaliskuussa 2024, mutta käynnistämisen ajankohtaa siirrettiin muutamia kertoja yhteisellä sopimuksella, koska ympäristöjen kartoittaminen osoittautui ennakoitua haastavammaksi. Tässä vaiheessa kirkon IT-tukihenkilö ei ollut enää saatavilla eikä työsuhteessa.

Officepro käynnisti omien M365-lisenssien laskutuksen maaliskuussa 2024. Tässä vaiheessa heidän kanssaan ei ollut vielä jatkuvan palvelun sopimusta, vaan sopimus saatiin aikaan vasta toukokuussa. Lisenssilaskut tulivat entiseen tapaan myös Tilanteeseen puututtiin, kun laskutusta oli tullut päällekkäin kolmen kuukauden ajan ja kanssa saatiin sovittua palaveri kesäkuun alkuun. Palaverissa selvisi, ettei lisenssit olleet purkautuneet sovittulla tavalla portaalista tiedonkulun katkoksen tai väärinymmärryksen takia. kanssa toimiminen tässä tilanteessa osoittautui erittäin haasteelliseksi, koska heillä ei ollut erikseen nimettyjä asiantuntijoita lisenssiasioita varten vaan kaikki asiakkaat asioivat yritysasiakaspalvelun kanssa. ei saatu koskaan kirjallisia toimintaohjeita lisenssimuutoksia varten ja asiakaspalvelu koettiin erittäin heikoksi. Em. asioista tehtiin reklamaatio 28.6.2024 liite 90 a.

Reklamaation vastineessa näkemys oli, että vastuu päällekkäisten lisenssien laskutuksesta on ollut täysin uudella palvelutoimittajalla liite 90 b. Jälkikäteen selvisi myös, että sopimusehdoissa lisenssien irtisanomisen osalta toimintaohje on, että lisenssit tulee irtisanoa kuukautta ennen vuosipäivää. Tämä asia ei ollut tiedossa kilpailutuksen yhteydessä, ei kirkolla eikä uudella palvelutoimittajalla.

... .. toimintaohjeiden mukaan niiden asiakkaiden, joilla normaali kautta tapahtuva lisenssienhallinta ei toimi kuten kirkon tapauksessa, tulee hallinnoida lisenssejä itse Azuren portaalissa. Tämä taas vaatisi admin-tasoiset M365-tunnukset. Tässä tapauksessa kaikki M365-hallinta (myös admin-tunnukset) oli jo siirtynyt uudelle palvelutoimittajalle. Kirkon päässä ei näin ollen ollut mahdollista vertailla laskuilla olevia lisenssimääriä portaalissa näkyviin ja käytössä oleviin lisensseihin.

Kesäkuun loppuun mennessä järjestelmään saatiin päivittymään lisenssien lopetustieto. Vuosilisenssit tulevat kautta 27.02.2025 asti, jolloin ne automaattisesti katkeavat. Officepro purki tässä vaiheessa omat vastaavat päällekkäiset lisenssit. Päällekkäisiä lisenssikustannuksia on tullut viiden kuukauden (maalis-heinäkuu) ajalta.

Kesäkuussa 24.6.2024 allekirjoittanut ja piti tapaamisen Officepron edustajien kanssa. Tapaamisessa käsiteltiin syitä, jotka johtivat päällekkäisiin lisenssikustannuksiin. Tapaamisessa esitettiin suullisesti ja myöhemmin kirjallisesti euron hyvityspyyntö, jonka Officepro myöhemmin kirjallisesti sähköpostilla torjui. Elokuussa esitin lisenssien siirtoa kirkon puolelta reklamaation lisenssien siirrossa tapahtuneista virheistä ja euron hyvityspyynnön, jonka keskustelun aikana hyväksyi.

Officepron kanssa tehty sopimus on purettu elokuussa ja heidän hallinnoimat lisenssit on siirretty takaisin Microsoft on myöntänyt ort.fi organisaatiolle nonprofiit oikeuden ja jatkossa kaikki lisenssit muutetaan nonprofiit tyyppiseksi. Hakemus on tehty Helsingin ortodoksisen seurakunnan IT- asiantuntijan Tiina Ilomäen toimesta. Siirto tapahtuu tämänhetkisen tiedon mukaan kevättalvella 2025 vuosilisenssien umpeutumispäivän yhteydessä seurakunta kerrallaan ja sitä valmistelee ja hoitaa IT- asiantuntija Tiina Ilomäki. Siirron myötä lisenssikustannusten arvioidaan painuvan kolmasosaan nykyisestä.

Lisenssien siirron aikana tunnistettuja virheitä

-

Esitys:

Kirkollishallitus päättää kompensoida seurakunnille aiheutuneet ylimääräiset liitteenä 90 c olevan taulukon mukaiset lisenssikustannukset.

Perustelut:

Seurakunnille on syntynyt lisenssien siirron yhteydessä heistä riippumattomia ylimääräisiä kustannuksia. Kustannukset ovat aiheutuneet palvelukeskuksen ja sen yhteistyökumppanien toiminnasta ja näin ollen ne tulee kompensoida täysimääräisesti.

Päätös:

Esityksen mukaan.

Palvelukeskuksen lakimiehen esittely

§ 91

Kirkollishallituksen esitys kirkolliskokoukselle arkkipiispan vaalin toimittamisesta

Taustaa:

Ortodoksisesta kirkosta annetun lain (985/2006) 1 §:n mukaan Suomen ortodoksinen kirkko perustuu Raamatun, perimätiedon, ortodoksisen kirkon dogmien, kanonien ja muiden kirkollisten sääntöjen varaan. Kirkko muodostaa Suomen valtakunnan alueella paikalliskirkkona toimivan arkkipiispakunnan, joka on kanonisessa yhteydessä Konstantinopolin apostoliseen ja patriarkaaliseen ekumeeniseen istuimeen sillä tavalla kuin ekumeenisen patriarkan 6 päivänä heinäkuuta 1923 tekemässä päätöksessä (Tomos) on ilmaistu.

Helsingin ja koko Suomen arkkipiispa Leo on kirjeellään 31.5.2024 ilmoittanut kirkollishallitukselle eläkkeelle siirtymisestään, liite 91 a. Kirjeellään 16.9.2024 hän on aikaistanut aikaisemmassa ilmoituksessaan ilmoittamaansa toimistaan luopumista siten, että hän luopuu toimiansa hoidosta uuden arkkipiispan vaalin tuloksen selvittyä kirkolliskokouksessa, liite 91 b.

Patriarkaatin ilmoitus arkkipiispa Leon eläkkeelle siirtymispyynnön hyväksymisestä:

Konstantinopolin ekumeeninen patriarkaatti on 18.5.2024 antanut arkkipiispa Leon kirjeen 6.1.2024 johdosta ilmoituksen, (viralliset käännökset kreikan kielestä liitteinä 91 c ja 91 d), jossa Konstantinopolin äitikirjon Pyhä Synodi ilmoittaa hyväksyneensä irtisanoutumisen tulevan voimaan Suomen autonomisen kirkon kirkolliskokouksessa tulevana marraskuuna, jolloin myös valitaan hänen seuraajansa.

Piispan toimista eroaminen on Tomoksen mukaan piispan omaan toimivaltaan kuuluva päätös. Kirkolliskokouksen 25.-28.11.2024 hyväksyntää toimista eroamiseen ei tarvita. Tomoksen mukaan "Kanonisesti istuimellensa asetetut arkkipiispa ja piispat pysyvät niissä elinikänsä, elleivät vapaaehtoisesti niistä luovu tai kanonisesti joudu niistä pois."

Toimivallan jako arkkipiispan vaalissa:

OrtKJ KJ 64 §:n mukaan kirkollishallituksen on tehtävä kirkolliskokoukselle esitys piispan vaalin toimittamisesta, kun piispan tehtävä tulee avoimeksi. Kirkolliskokous kokoontuu ennen vaalin toimittamista valmistelemaan istuntoon, jossa tehdään esitykset ehdokkaista piispainkokoukselle.

Vaalitoimitusta ennen toimitetaan liturgia, jonka jälkeen vaali toimitetaan kirkossa pidettävässä kirkolliskokouksen istunnossa.

OrtKJ 65 §:n mukaan arkkipiispan vaalin vahvistaa Tomoksen mukaan ekumeeninen patriarkka. Kirkollishallituksen on ilmoitettava arkkipiispan vaalin tulos ekumeeniselle patriarkalle.

Piispan kanoninen asema ja tehtävän erityisluonne:

Piispa on ortodoksisessa perinteessä apostolien tehtävän jatkaja, jonka tehtäviin kuuluu oikean uskon suojelu, opettaminen ja kaitsenta. Piispaksi vihkiminen tapahtuu apostolisen seuraannon mukaisesti.

Kanonisen tradition mukaan piispalta vaadittavia ominaisuuksia ovat munkkius tai leskeys sekä muun muassa erinomainen käytös, omasta hengellisestä voinnista huolenpittäminen, erottelukyvyn armolahja sekä käyttäytymisen ja tuomitsemisen viisaus niiden ihmisten osalta, jotka on hänen haltuunsa asetettu.

Piispojen itsenäisyys kaikesta ohjauksesta merkitsee, että ortodoksisen piispan tehtävä ei ole työsuhde kirkkoon tai hiippakuntaan työlainsäädännön merkityksessä, koska alisteisuus työnantajan ohjaukselle on työsuhteen keskeinen edellytys.

Kanoninen kysymys arkkipiispan tehtävän täyttämisen ajankohdasta:

Patriarkaatin kirjeessä 18.5.2024 on todettu arkkipiispa Leon toimistaan luopumisen tapahtuvan ”Suomen autonomisen kirkon kirkolliskokouksessa tulevana marraskuuna, jolloin myös valitaan hänen seuraajansa.”

OrtKJ 64 §:n mukaan kirkollishallituksen on tehtävä kirkolliskokoukselle esitys piispan vaalin toimittamisesta, kun piispan tehtävä tulee avoimeksi. Virkamiesoikeudellisesti edellä mainitun kirkkojärjestyksen säännöksen voidaan katsoa kuvaavan perinteistä, mutta ei välttämättä muita mahdollisia vaihtoehtoja poissulkevaa vaalivalmisteluiden käynnistämisen ajankohtaa.

Kirkollishallituksen toimivallan kannalta oleellista on, että kysymys arkkipiispan vaalin suorittamisesta väistävän arkkipiispan hoitaessa vielä toimiaan on luonteeltaan kanoninen ja kuuluu OrtKL 26 §:n nojalla piispainkokouksen ja viime kädessä ekumeenisen patriarkaatin vahvistettavaksi. Kirkollishallituksella ei siten ole toimivaltaa ottaa tässä asiassa kantaa OrtKJ 64 §:n tulkintaan.

Patriarkaatin ilmoituksesta 18.5.2024 seuraa kirkollishallitukselle velvollisuus aloittaa arkkipiispan vaalin valmistelut siten, että asiaa koskeva esitys voidaan tuoda marraskuussa 25. -28.11.2024 kokoontuvan kirkolliskokouksen päätettäväksi. Piispainkokous ottanee omalta puoleltaan arkkipiispan tehtävän täyttämisen ajankohtaan kantaa kokouksessaan 24.9.2024. Todettakoon, että Tomoksen mukaan piispainkokouksen tulee varmistaa, että sen tekemät kanoniset tulkinnat Suomessa vastaavat ekumeenisen patriarkaatin tulkintaa.

Esitys:

Kirkollishallitus esittää kirkolliskokoukselle, että kirkolliskokous toteaa Helsingin ja koko Suomen arkkipiispa Leon ilmoittaneen siirtymisestään eläkkeelle 1.12.2024 alkaen ja ryhtyy ilmoituksen johdosta OrtKJ 64 §:n mukaisessa järjestyksessä valitsemaan uutta arkkipiispaa.

Perustelut:

Konstantinopolin ekumeeninen patriarkaatti on 18.5.2024 antanut Helsingin ja koko Suomen arkkipiispa Leon kirjeen 6.1.2024 johdosta ilmoituksen, jossa Konstantinopolin äitikirjon Pyhä Synodi ilmoittaa hyväksyneensä irtisanoutumisen tulevan voimaan Suomen autonomisen kirkon kirkolliskokouksessa tulevana marraskuuna, jolloin myös valitaan hänen seuraajansa.

Käsittely:

Arkkipiispa Leo luki kokoukselle piispainkokouksen 24.9.2024 päätöksen. Päätöksellään piispainkokous totesi, ettei sillä ole lisättävää Ekumeenisen patriarkaatin 18.5.2024 antamaan ilmoitukseen sisältyvään kanoniseen tulkintaan siitä, että arkkipiispa Leo voi hoitaa normaalissa järjestyksessä tehtäviään siihen asti, kunnes uuden arkkipiispan vaali on kirkolliskokouksessa suoritettu. Metropolilta Arseni jätti piispainkokouksen päätökseen liitteenä 91e olevan eriaavan mielipiteensä, jonka hän jakoi kirkollishallituksen kokouksessa läsnäolijoille.

Ritva Bly teki seuraavan vastaesityksen:

” Palvelukeskuksen lakimiehen esittely

§ 91

Kirkollishallituksen esitys kirkolliskokoukselle arkkipiispan vaalin toimittamisesta

Päätös: Piispan vaalia koskevat tärkeimmät säännökset sisältyvät Suomen ortodoksisen kirkkojärjestyksen 64 §:ään. Kirkollishallituksen on tehtävä mainitun pykälän 1 momentin nojalla kirkolliskokoukselle esitys piispan vaalin toimittamisesta, kun piispan tehtävä tulee avoimeksi.

Arkkipiispan tehtävä tulee avoimeksi silloin, kun arkkipiispa kuolee tai eroaa tehtävästään. Arkkipiispan jäädessä eläkkeelle kirkollishallitus voi siis tehdä esityksen uuden arkkipiispan vaalin toimittamisesta vasta arkkipiispan jäätyä tosiasiallisesti eläkkeelle.

Tämä järjestys ilmenee paitsi edellä mainitusta kirkkojärjestyksen 64 §:stä myös kirkkolain 29 §:n säännöksestä, jossa todetaan, että ”*arkkipiispan ollessa estynyt tai tehtävän ollessa avoinna sijaisena toimii virkaiältään vanhin hiippakunnan piispa*”. Voimassa oleva laki ortodoksisesta kirkosta on piispan valintaa koskevilta säännöksiltä yhteneväinen myös kanonisen lain periaatteiden kanssa. Kanonien ja yleisortodoksisen käytännön mukaan eroava arkkipiispa ei osallistu uuden arkkipiispan valintaan millään tavoin.

Edellä selostettu menettelyjärjestys on ollut myös kirkkomme praksis. Kirkollishallitus myönsi arkkipiispa Paavalille eron eläkkeelle jäämisen vuoksi 16.9.1987. Väliaikaisena arkkipiispan tehtävien hoitajana toimi metropolilta Johannes. Uusi arkkipiispa valittiin lokakuussa 1987. Kirkollishallituksen kollegio myönsi arkkipiispa Johannekselle eron 1.10.2001 alkaen. Väliaikaisena arkkipiispan tehtävien hoitajan toimi metropolilta Leo. Uusi arkkipiispa valittiin 25.10.2001.

Arkkipiispa Leo on ilmoittanut eri aikoja eläkkeelle jäämisensä ajankohdaksi. Ilmeisesti viimeisimmän ilmoituksen mukaan tämä ajankohta olisi 1.12.2024. Kirkollishallitus ei voi tehdä esitystä piispan vaalin toimittamisesta ennen kuin 1.12.2024 jälkeen. Lisäksi säännöksistä ja kirkon käytännöstä ilmenee, ettei eläkkeelle jäävä arkkipiispa voi itse ryhtyä valmistelemaan seuraajansa valintaa piispainkokouksessa vaan piispainkokoukselle arkkipiispan vaaliin liittyvät tehtävät tehdään vasta kirkollishallituksen ilmoituksen tekemisen jälkeen, jolloin uudeksi arkkipiispaksi valittavan edeltäjä on jo eläkkeellä.

Vaaliin liittyviä kirkollishallituksen ja piispainkokouksen tehtävien järjestystä ei muuta muuksi seikka, että arkkipiispa Leo jälleen muuttaisi eläkkeelle jäämisensä ajankohtaa siten, että hän ilmoittaisi jäävänsä eläkkeelle marraskuussa 2024 pidettävässä kirkolliskokouksessa kuten patriarkka Bartolomeoksen tiedotteista ilmenee. Jos arkkipiispa Leo jää eläkkeelle kirkolliskokouksen kuluessa, minimivaatimus uuden arkkipiispan vaaliin liittyen on, että kirkkojärjestyksen 64 §n mukainen kirkollishallituksen ilmoitus annetaan, piispainkokous pidetään ja vaali toimitetaan joko marraskuun kirkolliskokouksessa ilman arkkipiispa Leoa tai jonakin myöhempänä ajankohtana kuitenkin niin, ettei nykyinen arkkipiispa enää osallistu näihin toimiin missään muodossa.

Näin ollen koska arkkipiispan tehtävä ei ole vielä tullut avoimeksi, kirkollishallituksen tulee tässä vaiheessa hylätä esitys ryhtymisestä OrtKJ 64 §:n mukaisessa järjestyksessä tapahtuvasta uuden arkkipiispan valitsemisesta ennenaikaisena.”

Kirkollishallitus totesi, ettei se ole toimivaltainen ottamaan esitystä käsittelyyn, koska piispan pysyminen Tomoksen mukaisesti toimessaan on luonteeltaan kanoninen kysymys.

Päätös:

Esityksen mukaan.

Eriävä mielipide:

Ritva Bly ilmoitti edellä olevan vastaesityksen eriävänä mielipiteenään päätökseen.

Palvelukeskuksen lakimiehen esittely

§ 92

Joensuun ortodoksisen seurakunnan seurakunnanvaltuuston kokouksen 23.5.2024 päätöksen 21 § vahvistaminen

Taustaa:

Joensuun ortodoksisen seurakunnan seurakunnanvaltuusto on kokouksessaan 23.5.2024 pöytäkirjan 21 §:n kohdalla tekemällään päätöksellä päättänyt luopua Petravaaran tsasounaan talletetusta seurakunnan esineistöstä tsasounan vuonna 2022 ostaneen Tanja Surman hyväksi. Seurakunnanvaltuuston päätös liitteineen 92 a – c. Valtuuston päätös on lainvoimainen.

Tanja Surma on valmis vastaanottamaan tsasounaan talletetun esineistön omistukseensa. Konservattori Antti Narmalan lausunnon mukaan kaikesta esineistöstä voidaan luopua, liite 90 d. Luovutettava esineistö on lueteltu seurakunnanvaltuuston pöytäkirjan 23.5.2024 § 21:n päätöksen liitteessä 6 (Liitteet 92 e, b ja c).

Ortodoksisesta kirkosta annetun lain (985/2006) 98 §:n 1 momentin kohdan 3 mukaan seurakunnanvaltuuston tai luostarin johtokunnan päätös on alistettava kirkollishallituksen vahvistettavaksi, ennen kuin päätös saadaan panna täytäntöön, jos päätös koskee sellaisen irtaimen tavaran myymistä tai muuta luovuttamista, joka välittömästi liittyy kirkollisiin toimituksiin.

Esitys:

Kirkollishallitus vahvistaa Joensuun ortodoksisen seurakunnan seurakunnanvaltuuston kokouksessaan 23.5.2024 pöytäkirjan 21 §:n kohdalla tekemän päätöksen, jolla seurakunta on päättänyt luopua päätöksen liitteessä 6 mainittujen kirkollisten esineiden omistuksesta Tanja Surman hyväksi.

Perustelut:

Ort.KL 98 §:n 4 momentin mukaan jollei alistettu päätös ole syntynyt virheellisessä järjestyksessä taikka mene viranomaisen toimivaltaa ulommaksi tai ole muuten lainvastainen ja jollei se myöskään ole epätarkoituksenmukainen, se on vahvistettava. Päätökseen voidaan vahvistettaessa tehdä asiasisältöön vaikuttamattomia oikaisuluonteisia korjauksia.

Päätös:

Esityksen mukaan.

Palvelukeskuksen lakimiehen esittely

§ 93

Ortodoksisen kirkon kirkkojärjestyksen (12.12.2006/174 v. 2007) 115 §:n muuttaminen

Taustaa:

Kirkollishallitus on kokouksessaan 29.8.2024 pöytäkirjan § 68:n kohdalla esittänyt kirkolliskokoukselle sisäisen valvonnan ohjeistuksen päivittämistä koskevan aloitteen hyväksymistä. Tähän liittyen kokouksessa päätettiin mm., että kirkkojärjestykseen tehdään lisäys, jossa seurakuntia veloitetaan laatimaan sisäisen valvonnan ohje. Edelleen päätettiin, että kirkkojärjestyksen muutosesitys valmistellaan seuraavaan kirkollishallituksen kokoukseen.

Voimassa olevat kirkkojärjestyksen säännökset seurakunnan talouden valvonnasta

Seurakunnan talouden valvonnasta on säännökset kirkkojärjestyksen 115 §:ssä. OrtKJ 115 §:n mukaan;

”Seurakunnan on toimitettava talousarvio sekä toiminta- ja taloussuunnitelma ennen vahvistamista hiippakunnan piispalle lausuntoa varten.

Seurakunnan on toimitettava tilinpäätös tiedoksi hiippakunnan piispalle ja kirkollishallitukselle.”

Näitä säännöksiä täydentämään esitetään kirkkojärjestyksen 115 §:ään lisättäväksi sisäisen valvonnan ohjeen laatimisveloitetta koskeva lisäys 115 §:n 3 momentiksi.

Esitys:

Kirkollishallitus esittää kirkolliskokoukselle, että kirkolliskokous vahvistaa kirkkojärjestyksen 115 §:ään lisättäväksi uuden 3 momentin seuraavasti:

115 § 3 momentti (uusi)

”Seurakunnan tulee laatia ohje sisäisen valvonnan toteuttamista varten.”

Kirkkojärjestyksen 115 § kuuluu muutoksen jälkeen seuraavasti:

”Seurakunnan on toimitettava talousarvio sekä toiminta- ja taloussuunnitelma ennen vahvistamista hiippakunnan piispalle lausuntoa varten.

Seurakunnan on toimitettava tilinpäätös tiedoksi hiippakunnan piispalle ja kirkollishallitukselle.

Seurakunnan tulee laatia ohje sisäisen valvonnan toteuttamista varten.”

Esitetään edelleen, että kirkolliskokouksen päätös tulee voimaan, kun se on hyväksytty ja julkaistu.

Kirkollishallitus lähettää esityksensä kirkolliskokouksen lakivaliokunnan käsiteltäväksi.

Perustelut:

Seurakuntien ja kirkon lisääntyneet velvoitteet korostavat myös sisäisen valvonnan tärkeyttä. Seurakunnat eivät ole yhteismitallisia henkilöstömääränsä ja kokonsa puolesta. Tämän vuoksi on perusteltua, että kukin seurakunta laatii ohjeen omia tarpeitaan vastaavaksi yhteisen malliohjeen pohjalta.

Päätös:

Esityksen mukaan.

Tiedoksi

§ 94

- 94 a ja b Lausunto ja liite Lausuntopyyntöön: Arviomuistio kansallisen julkisten hankintojen tietovarannon perustamisesta ja ostolaskutietojen julkaisemisesta
- 94 c Lausunto lausuntopyyntöön luonnoksesta Yhteiskunnan turvallisuusstrategiaksi 2024 (YTS 2024)

Esitys:

Merkitään tiedoksi.

Päätös:

Esityksen mukaan.

Huomionosoitukset

§ 95

Arkkipiispa Leo on myöntänyt seuraavat kirkolliset huomionsoitukset:

Antero Hyytiäinen, PKR R1

Pirkko Sironen, PKR M1

Anna-Katriina Salmikangas, PKR R1

Martti Porvali, PKR R1

Timo Pehkoranta, PKR R1

Britta Hellenurm, PKR R

Marja Tuomien, PKR R1

Maija Tenojoki, PKR K

Juhani Hänninen, PKR R1

Metropoliitta Arseni on myöntänyt seuraavat siunauskirjat:

Seppo Riikonen

Nikolai Kugler

Salme Koivumäki

Ritva Ojapelto

Marja Jeronen

Leena Mutanen

Sirpa Falck-Leppänen

Sakari Riissanen

Aune Markkinen

Jaakko Laasola

Risto Pitkänen

Esitys:

Merkitään tiedoksi.

Päätös

Esityksen mukaan.

Kokouksen päättäminen

§ 96

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 14.32.

PÖYTÄKIRJAN TARKASTUS

Kirkollishallituksen istunnon 24.9.2024 pöytäkirja on tarkastettu 3.10.2024 ja todettu kokouksen kulun mukaiseksi.

Pöytäkirja on lisätty kirkon internetsivuille 3.10.2024 ja määräaika oikaisuvaatimukselle ja valitukselle lasketaan edellä mainitusta päivämäärästä.

Aika ja paikka alussa mainitut

Puheenjohtaja

Leo
Helsingin ja koko Suomen arkkipiispa

Pöytäkirjan tarkastajat

Metropoliitta Arseni

Peter Saramo

Kirkollishallituksen istunnon sihteeri

Jouni Heino
